

Utdanningsdirektoratet
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
17/1117-33 670.20/BEST

Dato:
Oslo, 14.09.2017

Høring – Endringer i tilbudsstrukturen for fag- og yrkesopplæringen

LO viser til Kunnskapsdepartementets høring om endringer i tilbudsstrukturen for fag- og yrkesopplæringen, deres referanse 2017/3485.

Ny tilbudsstruktur – mange hensyn

Arbeidslivet preges av rask teknologisk utvikling og globalisering. Det gir endringer i nærings sammensetning, og i arbeidsoppgaver og krav til kompetanse i de fleste bransjer og virksomheter. Vi registrerer økt etterspørsel etter spesialiserte fagutdanninger, doble fagbrev, mer tverrfaglig kompetanse og digitale ferdigheter.

Den koordinerte lønnsdannelsen i Norge bidrar til at ny teknologi spres raskt og til at kravene til fagkompetanse er store i hele bredden av arbeidslivet. Utdanning på minst videregående nivå er blitt en grunnkompetanse for nye som vil inn i arbeidslivet. Yrkesutdanningene er ikke bare viktig for virksomhetenes kompetansebehov, men er også et redskap for å inkludere flere unge og voksne i arbeidslivet, og for ivaretagelse av et seriøst arbeidsliv. Gode yrkesfaglige utdanningstilbud er derfor svært viktig i et større samfunnsmessig perspektiv.

Fag- og yrkesopplæringen hviler på trepartssamarbeidet noe som sikrer legitimitet og relevans. Framskrivninger av kompetansebehov varsler om stor knapphet på fagarbeidere i mange bransjer i nær fremtid. Samtidig er det mange søkere til læreplass som ikke får tilbud, fag preges av et kjønnsdelt yrkesvalg, og vi har utfordringer med useriøsitet og press på kompetanse i deler av arbeidslivet. Andelen av befolkningen som er i jobb har gått ned det siste tiåret. Mangel på fullført fagbrev er en medvirkende barriere for inkludering.

Det er flere forhold som bør tas i betraktning når ny tilbudsstruktur skal utformes. Ny tilbudsstruktur bør:

- møte arbeidslivets behov både på kort og lang sikt. Fag- og yrkesopplæringen bør ha en posisjon i et bredt spekter av bransjer og sektorer og være tilpasset både voksne og unge.

- gi en tydeligere plass for IKT/IT og digitale ferdigheter gjennom etablering av nye utdanningsprogram og nye lærefag.
- bidra til at det oppnås riktig balanse i søkningen til yrkesfaglige og studiespesialiserende utdanningsprogrammer, også fordelt etter kjønn. Det bør utarbeides en nasjonal plan for rekruttering som motvirker fortsatt kjønnsdelte utdanningsvalg.
- bygge opp om positive trekk i den norske arbeidslivsmodellen. Det er få andre land der det er så tett samarbeid på tvers av stillings- og utdanningsretninger som i Norge. Tverrfaglig kompetanse, selvstendige fagarbeidere og samarbeidsferdigheter står sentralt. Vår åpne økonomi og koordinerte lønnsdannelse innebærer høy omstillings- og omstruktureringstakt, noe som fordrer høy grunnkompetanse og god tilgang til etter- og videreutdanning.

LO støtter mange forslag i KDs høring. Det er blant annet positivt at tradisjonshåndverkene sikres i forslag om eget program. Sammenslåing av fag kan være en bedre løsning enn ren nedleggelse, slik det foreslås innen industrifagene.

Vi er imidlertid også uenige på enkelte punkter:

- Vi synes departementet går *for langt i å legge ned fag*. Det gjelder for eksempel Kontor- og administrasjonsfaget og Sikkerhetsfaget.

Fagretninger som i dag mangler fotfeste i arbeidslivet kan få det på sikt gjennom endringer i kompetansemålene, og gjennom endringer i arbeidslivets egen rekrutteringsstrategi og –praksis. Helse- og oppvekstfag har for eksempel hatt en lang, men positiv utvikling fram til å bli det mest søkte utdanningsprogrammet.

Økte muligheter for etter- og videreutdanning gjennom økt satsing på fagskole/faghøyskoler/mesterbrevordning kan også påvirke etterspørselen etter fagbrev i framtiden. Små fag med få løpende kontrakter kan leve videre som spissing/fordypinger innenfor større og bredere fag.

- LO ønsker opprettet et utdanningsprogram bestående av transport og logistikk. Dette er en bransje i vekst som har gode forutsetninger for å bygge opp en bred og attraktiv kompetansekultur bygget på fagbrev og fagskoletilbud. Vi ser at det blir lite rom til en videre utvikling av logistisk verdikjedetekning (supplychain) i utdanningsprogrammet Teknologi og industriell produksjon - som allerede rommer mange lærefag.
- LO ønsker opprettet et utdanningsprogram for IKT og mediefag, i tråd med anbefaling fra Utdanningsdirektoratet (modell 3).

En av de viktigste grunnene til å opprette de to nye utdanningsprogrammene er å møte rekrutteringsbehov og økende krav til digital kompetanse. Den teknologiske utviklingen forventes å gå enda raskere framover, og slå inn i de fleste næringer og virksomheter. Det vil imidlertid være variasjon i hvordan kompetansekravene slår inn. Det er forskjell i kompetanseprofilen til de som bruker digitale verktøy i arbeidet og de som produserer digitale brukeropplevelser eller driver brukerstøtte og nettverksdrift. Disse skiller seg igjen fra datateknologi til bruk innen robotikk og automasjon. Data/IT-sikkerhet er både et eget spesialområde, men også et viktig innslag i mange lærefag.

LO mener det er behov for et utviklingsarbeid om å sikre innovative og bærekraftige tilbud innen disse områdene innen trepartssamarbeidet. Vi trenger både "digitale hoder" og hender.

- Vi savner en vurdering av *regionale kompetansesentre* i sammenheng med forslag til nye tilbudsstruktur. Virkemidlet er spilt inn av flere faglige råd i utviklingsredegjørelsene, og ville styrket kunnskapsgrunnlaget for høringen. I en bred og desentralisert tilbudsstruktur vil det være mange små og mellomstore lærefag som får en kompetansemessig "stemoderlig" behandling uten at det pekes ut særlige kompetanse- og opplæringsmiljøer for å ivareta disse fagene. Dette har vært en tilbakevendende utfordring siden Reform 94, og det er på tide å løse den. Høringen berører heller ikke landslinjer eller samarbeid mellom fylker som strukturelt virkemiddel.

Tilbudsstrukturen i sammenheng med andre virkemidler

Tilbudsstrukturen spiller en avgrenset rolle i å sikre arbeidslivet god yrkesfaglig kompetanse. Skal vi rekruttere nok gode fagarbeidere framover er det viktig med innsats på flere områder:

- At den yrkesfaglige utdanningsretningen styrkes hele veien fra grunnskolen til høyere yrkesfaglig utdanning (fagskole og etablering av faghøgskoler).
- Yrkesfaglærerne må få bedre etter- og videreutdanningsmuligheter, ikke minst i digitale ferdigheter/IKT-kompetanse. Det må gis god oppdatering av læreplaner, satses på skoleledelse og læremidler, utstyr og materiell.
- Fagskolen bør få ansvar for å etter- og videreutdanne fagarbeidere i digital kompetanse.
- Det bør utredes en ordning som motvirker svekket inntak av lærlinger i nedgangstider.
- Det må sikres god kvalitet på instruktører, faglige ansvarlige og prøve- klage og yrkesopplæringsnemnder. Trepartssamarbeidet må styrkes.

Vedlagt følger LOs kommentarer til de enkelte forslagene i høringen som også er lagt inn i direktoratets høringsverktøy 31.08.

Med vennlig hilsen
LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Trude Tinnlund
(sign)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.